

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **Ing. E. M.**, zast. JUDr. Janem Klailem, advokátem se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 9. 2021, č. j. 31 Ad 20/2019 - 75,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti částku 4114 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalovaný (dále také „stěžovatel“) domáhal zrušení v záhlaví označeného rozsudku Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterým krajský soud zrušil rozhodnutí stěžovatele ze dne 16. 9. 2019, č. j. MO 264675/2019-3031; tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí velitele vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 23. 1. 2019, č. j. MO 27956/2019-2427. Posledně uvedeným rozhodnutím správní orgán I. stupně zčásti vyhověl žalobcově žádosti o „přiznání nároku na úslou mzdu a její doplacení“ za období, kdy byl určován k plnění úkolů LZS (letecké záchranné služby) a SAR (služby pátrání a záchrany) na letišti Plzeň – Líně (správní orgán I. stupně přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 71 332 Kč společně s úrokem z prodlení); ve zbylém rozsahu žádost zamítl. Ve vztahu k nárokům uplatněným za období do 15. 8. 2005 správní orgán I. stupně uzavřel, že tyto nároky jsou promlčeny.

[2] Uvedenou žádost ze dne 15. 9. 2008, označenou jako „*žádost o náhradu škody na ušlé mzdě*“, podal žalobce tehdejšímu správnímu orgánu I. stupně (veliteli vojenského útvaru 4574, Přerov) s argumentací, že mu byla od založení letky v roce 1998 nesprávně stanovována služební pohotovost; 24hodinové směny byly formálně rozděleny na 12hodinový výkon služby a 12hodinovou služební pohotovost. Za dobu služební pohotovosti tak byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada (odměna), ačkoli šlo z materiálního hlediska o výkon služby a měl mu náležet plat, včetně všech případných příplatků.

[3] Příslušné služební orgány o žádosti žalobce několikrát rozhodly tak, že jeho žádost zamítly. Tato jednotlivá rozhodnutí, potažmo rozhodnutí žalovaného o odvolání následně v průběhu soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 29. 1. 2009, č. j. 22 Ca 373/2008 - 63; poté rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69). Naposledy o žádosti žalobce rozhodl správní orgán I. stupně rozhodnutím ze dne 23. 1. 2019, č. j. MO 27956/2019-2427, tak, že jeho žádosti částečně vyhověl způsobem uvedeným výše; ve zbylém rozsahu však žádost zamítl. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 16. 9. 2019, č. j. MO 264675/2019-3031, zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil (viz výše).

II. Rozhodnutí krajského soudu

[4] Žalobou podanou ke krajskému soudu se žalobce domáhal zrušení posledně uvedeného rozhodnutí žalovaného o jeho žádosti, tj. rozhodnutí ze dne 16. 9. 2019, č. j. MO 264675/2019-3031.

[5] Jeho žalobě krajský soud vyhověl, rozsudkem ze dne 15. 9. 2021, č. j. 31 Ad 20/2019 - 75, napadené rozhodnutí žalovaného podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) ve spojení s § 78 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle služebních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období kalendářního roku ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani dalších dokumentů založených ve spise) však ve vztahu k žalobci není zjevné, jakou formou rozkazů byly v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány služební pohotovosti, tj. zda prostřednictvím písemných organizačních rozkazů, jako tomu bylo v případě organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2007 pro rok 2007, či zda se jednalo o rozkazy ústní. Organizace směn však byla v letech 2005 až 2008 totožná (o čemž nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 h do 19 h) a na část pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne). Za nesporné považoval krajský soud i doby, kdy měl být žalobce přítomen na daném pracovišti z rozkazu nadřízeného, sporné bylo pouze to, zda se jednalo kromě služby i o pohotovost a co bylo případně jejím obsahem.

[6] Ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 tak neměl krajský soud nařízení pohotovosti vůbec za prokazané. Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovodovat naplnění podmínky důležitého zájmu služby ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění účinném v době, do níž spadají

pokračování

uplatněné nároky (dále jen „zákon o vojácích z povolání“). Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby, či pouze odměna za služební pohotovost, bylo proto nutné postavit najisto, jaké činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby.

[7] Krajský soud poukázal na obsah svědeckých výpovědí provedených v průběhu správního řízení. Shrnl, že podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se o 24hodinovou službu. Někteří svědci sice vypověděli, že většinu času v době služební pohotovosti (mezi 19 h a 7 h následujícího dne) nečinili vojáci nic, přesto jim však určitá činnost byla nařizována. Podle některých svědků tedy v době služební pohotovosti vykonávali vojáci stejné činnosti jako v době služby. Shoda podle krajského soudu nepanovala ani v tom, zda v době služební pohotovosti probíhala stejným způsobem jako v době služby i letová příprava.

[8] Krajský soud dále uvedl, že služební orgány dostatečně nevyhodnotily všechny svědecké výpovědi a nevysvětlily, jaký byl průběh služby a pohotovosti co do obsahu těchto režimů. Není přitom rozhodné, že v době označené jako pohotovost byla konkrétní vykonaná činnost proplácena jako výkon služby, jak zdůrazňoval žalovaný. Ani za této situace totiž není vyloučeno, že režim v době pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne) byl totožný jako v době výkonu služby (od 7 h do 19 h).

[9] Krajský soud se dále zabýval tvrzením žalobce, že správní orgány uplatnily námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. K tomu uvedl, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včas bránil. Promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody. Žalovaný nicméně podle krajského soudu nevysvětlil, proč došlo k promlčení nároku na dorovnání ušlého platu za srpen roku 2005, když správní orgán I. stupně považoval za promlčené pouze nároky žalobce za měsíc červenec 2005 a jemu předcházející měsíce. Žalovaný pak neobjasnil, jak se jeho odlišné posouzení otázky promlčení promítlo do výroku napadeného rozhodnutí, jímž neshledal prvostupňové rozhodnutí nezákonným a potvrdil výši nároku žalobce, jak ji stanovil správní orgán I. stupně.

[10] Krajský soud závěrem shrnul, že ve věci není sporu o tom, ve kterých dnech byl žalobce jako záchranář přítomen na stanovišti letecké pátrací a záchranné služby, sporným však zůstalo, zda tato přítomnost byla nařízena jako služba, či pohotovost. V roce 2007 byla žalobci v rozporu se zákonem nařizována služební pohotovost, přestože to nevyžadoval důležitý zájem služby, což však samo o sobě neznamená, že byla žalobci fakticky nařízena služba, nikoliv pohotovost. Přestože služební orgány dovodily, že byla žalobci nařizována pohotovost rovněž v dalších letech (2005, 2006 a 2008), tyto údaje se nepodařilo ověřit ze správního spisu. V tomto směru tedy bude zapotřebí doplnit spisovou dokumentaci a zdůvodnit, proč se dané rozkazy vztahují na žalobce. Obdobně bude třeba doplnit, čeho se týkaly služebními orgány zmiňované ústní rozkazy. Krajský soud se nezabýval porovnáním jednotlivých typů služby zakotvených ve specifických předpisech a dohodách, na které žalobce odkazoval (zejm. služba NATINADS, integrovaný systém protivzdušné obrany), neboť pro posouzení věci považoval za rozhodující, jak služba skutečně probíhala. V tomto směru je podle krajského soudu zapotřebí odstranit rozpory v jednotlivých svědeckých výpovědích. Žalovaný by měl rovněž podle krajského soudu

odůvodnit odlišné posouzení otázky promlčení nároku žalobce ve srovnání se správním orgánem I. stupně. Krajský soud tedy uzavřel, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalobce

[11] Rozsudek krajského soudu napadl stěžovatel (žalovaný) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. z důvodu nesprávného posouzení právní otázky soudem.

[12] Stěžovatel konkrétně namítal, že pro posouzení žalobcova požadavku na doplacení platu je rozhodující, zda v období, za které plat požaduje, skutečně plnil služební úkoly. To podle stěžovatele vyplývá z § 3 odst. 2 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, v rozhodném znění, podle něhož je plat odměnou za vykonanou práci. Žalobce však v průběhu správního řízení neprokázal, že by plnil služební úkoly po celých 24 hodin. To, že žalobci byla v průběhu let 2005, 2006 a 2008 nařizována pohotovost, podle přesvědčení stěžovatele vyplývá ze svědeckých výpovědí. K těmto letům se vyjádřil Ing. M. P., který výslovně tuto skutečnost potvrdil. Uvedené skutečnosti potvrdili také svědci Ing. J. H. a Ing. J. B. Stěžovatel tak zdůraznil, že výpovědi svědků, organizační rozkazy, směrnice LZS/SAR a soupis denních rozkazů prokazují, že žalobce vykonával v uvedeném období směnu LZS a SAR s vědomím, že tak činí v režimu 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Toto jeho vědomí pak vyplývá i z jeho měsíční docházky, ve které sám zaznamenával 12 hodin výkonu služby, 12 hodin služební pohotovosti a případný výkon služby v průběhu služební pohotovosti na základě aktivace či nahodilé činnosti jiného charakteru.

[13] Stěžovatel odkázal na zrušující rozsudek Krajského soudu v Ostravě (č. j. 22 Ad 20/2014 - 69) a zdůraznil, že i v případě nezákonně nařízené služební pohotovosti je pro případné vyplacení platu rozhodující, zda dotýčný v průběhu pohotovosti vykonával službu (práci).

[14] Krajský soud vytýkal stěžovateli, že ze spisového materiálu nevyplývá odlišnost mezi činnostmi v době výkonu služby a činnostmi v době služební pohotovosti (v souvislosti s tím zmínil krajský soud zejm. předletovou a poletovou či jinou přípravu); s těmito výtkami se však stěžovatel neztotožnil. Ze svědeckých výpovědí podle názoru stěžovatele naopak vyplývá, že žalobce plnil běžné služební úkoly pouze v době výkonu služby; v době služební pohotovosti držel tzv. hotovost, tj. byl připraven v případě aktivace ke vzletu. Skutečnost, že v době služební pohotovosti žalobce plnil též jiné úkoly na rozkaz nadřízeného, a tyto mu byly započítány jako výkon služby, není podle žalovaného *a priori* v rozporu s institutem služební pohotovosti, jehož podstatou je právě přítomnost vojáka na pracovišti a připravenost plnit služební úkoly na určeném místě a v určeném čase.

[15] Stěžovatel také zdůraznil, že otázku promlčení posoudil ve shodě se správním orgánem I. stupně. Dopustil se pouze písařské chyby v odůvodnění, neboť žalobce v měsíci srpnu 2005 službu nevykonával – za tento měsíc mu tudíž žádný nárok na doplacení platu nevznikl, což odpovídá výroku správního orgánu I. stupně.

pokračování

[16] Závěrem stěžovatel uvedl, že spisový materiál obsahuje všechny podklady potřebné pro rozhodnutí ve věci samé. Absence organizačních rozkazů za roky 2005, 2006 a 2008 je nahrazena svědeckými výpověďmi, ze kterých jednoznačně vyplývá, že režim 12/12 byl praktikován již od počátku založení letky; toto rozvržení bylo také zveřejněno na nástěnce útvaru a všichni vojáci si tohoto režimu byli vědomi. Od roku 2006 pak byli vojáci seznámeni se směrnicí LZS/SAR. Zopakování svědeckých výpovědí, či doplňování podkladů, ze kterých bude zřejmý skutkový stav věci, je proto neúčelné.

[17] Podle přesvědčení žalovaného uplatňuje žalobce svou žádostí nároky, které nepodložil jediným důkazem, své nároky dovozuje toliko porovnáním se službou NATINADS, která je však odlišná. Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[18] Žalobce se ke kasační stížnosti žalovaného obsáhle vyjádřil a zdůraznil, že mu služební pohotovost za dané období nikdy nebyla nařízena. Služba LZS/SAR je zabezpečována nepřetržitě 24 hodin denně, proto stejná činnost žalobce v průběhu takové 24hodinové služby musí být posuzována stejně – tj. jako výkon služby. Pojem „24 hodinová směna“ užívají také rozkazy velitelů. Bylo by přitom absurdní po žalobci požadovat, aby prokázal, jakou konkrétní činnost vykonával v ten který den. Plat mu náleží za výkon služby, který může být různý – může také dojít k situaci, že nedojde k aktivaci vrtulníku během jeho služby; to však neznamená, že žalobce službu nevykonával. Jeho služby byly rozděleny na výkon služby a služební pohotovost v poměru 12/12 hodin pouze formálně; za celou 24hodinovou službu mu proto náleží plat.

[19] Podle žalobce neexistuje žádný konkrétní rozkaz, jímž by mu byla nařízena služební pohotovost. Ze spisu naopak vyplývá, že byl vždy zařazován do 24hodinové služby. Na podporu svých tvrzení žalobce vznesl několik argumentů. Poukázal na skutečnost, že v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Žádný z vojáků však nikdy nepochyboval o tom, že i v nočních hodinách podléhá témuž velení jako přes den. Obdobně pak žalobce setrval na tvrzení, že i v době údajně nařízené služební pohotovosti bylo třeba kontinuálně vykonávat předletovou přípravu. Zpochybnil argumentaci stěžovatele a uvedl, že i v době označené jako služební pohotovost běžně docházelo k provádění letů, aniž by byly posádky následně vystřídaný. Žalobce nečiní sporným, že si do výkazů zaznamenával 12 hodin služby a 12 hodin pohotovosti. Takový postup měl však nařízený od velitelů a nemohl činit jinak. Uvedené výkazy se nicméně zpracovávaly se zpožděním několika měsíců a jednalo se pouze o formální podklady, které neodrážely skutečný stav. Zdůraznil, že i v době údajně služební pohotovosti byly vykonávány lety na záchranu života v rámci služby LZS či SAR.

[20] Žalobce se dále vyjádřil k obsahu svědeckých výpovědí. Jediným svědkem, který tvrdil, že vydával ústní rozkazy o nařízení služební pohotovosti, byl Ing. J. J. Jeho výpověď je však nevěrohodná a nepravdivá, neboť ani jeho zástupce Ing. P. Š. vydávání ústních rozkazů nepotvrdil. Je tedy otázkou, kdo by tak činil v době nepřítomnosti Ing. J. Je rovněž nelogické, aby Ing. J. vydával písemné rozkazy o nařízení výkonu služby a následně obcházel jednotlivé vojáky, aby jim ústně nařídil, že od 19 hodin již nemají službu, ale služební pohotovost.

[21] Ve vztahu k otázce promlčení žalobce odkázal na obsah samotné žaloby. Zdůraznil, že je třeba se komplexně zabývat celým obdobím od roku 1998. Pokud mu byl po celé uvedené období plat odpírán, je vyloučeno, aby se jednalo o omyl. Z obsahu spisu naopak vyplývá, že nezákonný postup služebních orgánů byl od počátku motivovaný toliko finanční úsporou. Žalobce proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl, avšak aby v odůvodnění postavil najisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a stěžovatel je povinen doplatit žalobci plat za vykázané doby služební pohotovosti, včetně všech příplatků, a to za 10 let zpětně.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[22] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a za stěžovatele jedná pověřená osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k následujícímu závěru.

[23] Kasační stížnost není důvodná.

[24] Podstatou kasační stížnosti je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň – Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků žalobce jakožto vojáka zařazovaného do uvedených služeb.

[25] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že žalobce je jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, kteří se před správními soudy domáhali doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS/SAR. O řadě kasačních stížností podaných v těchto více či méně obdobných věcech již Nejvyšší správní soud rozhodl – prvními z těchto rozhodnutí jsou rozsudky prvního senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, č. 4303/2022 Sb. NSS; a č. j. 1 As 246/2021 - 39. Po těchto rozhodnutích následovala řada dalších, příkladmo lze uvést rozsudky ze dne 6. 1. 2022, č. j. 1 As 299/2021 - 36; ze dne 19. 1. 2022, č. j. 4 As 315/2021 - 30; ze dne 9. 2. 2022, č. j. 5 As 235/2021 - 33; ze dne 24. 2. 2022, č. j. 2 As 315/2021 - 34; či ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5 As 379/2021 - 28.

[26] Ve všech výše citovaných rozhodnutích se Nejvyšší správní soud zabýval povahou služeb LZS/SAR vykonávaných v režimu 24hodinových služeb, rozdělených na 12 hodin výkonu služby, na kterých navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Takto popsany režim ostatně ani nebyl mezi stranami sporný; spornou byla otázka povahy služební pohotovosti, resp. otázka, zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[27] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že „*vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídít vojákovi služební pohotovost*“. Podle odstavce 2 téhož

pokračování

ustanovení se služební pohotovostí rozumí „*přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby*“.

[28] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena; 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[29] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud, přičemž bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období let 2005 - 2008. Nároky za dřívější období označily služební orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany služebních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. K totožným závěrům již dospěl v předchozím zrušujícím rozsudku ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, Krajský soud v Ostravě (viz oddíl J. tohoto rozsudku). Vzhledem k tomu, že k otázce promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka (vyjma určitých nejasností ohledně období měsíce srpna 2005 – k tomu viz níže), Nejvyšší správní soud je v nyní posuzované věci povinen z uvedených závěrů krajského soudu vycházet. V řízení o nynější kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[30] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, krajský soud se jí velmi podrobně zabýval v bodech 16 - 30 napadeného rozsudku, přičemž dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že žalobci byla nařízena služební pohotovost v letech 2005, 2006 a 2008 (tj. nejsou v něm založeny žádné rozkazy, které by tuto skutečnost dokládaly). Proti uvedenému závěru se ohradil stěžovatel v kasační stížnosti, přičemž odkázel především na obsah organizačních rozkazů ve spojení s denními rozkazy. V případě absence konkrétních rozkazů pak poukázal na obsah svědeckých výpovědí, z nichž dle jeho mínění jednoznačně vyplývá, že k nařízení služební pohotovosti došlo. Ve vztahu k roku 2007 pak krajský soud uznal, že pro tento rok byla organizačním rozkazem ze dne 2. 1. 2007 formálně služební pohotovost nařízena, tuto úvahu však Nejvyšší správní soud nesdílí – viz dále.

[31] Pokud jde o organizační rozkazy velitele útvaru, správní spis obsahuje pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde však v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spisu) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje určité relevantní pasáže ve vztahu ke členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (resp. část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „*pohotovost na pracovišti*“. V příloze je dále uvedeno, že „*velitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy*“.

v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)“.

[32] Z žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spise), a tedy ani z rozkazu z roku 2007, však nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise zcela absentují. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo ve vztahu k žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí s žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákově – k žalobci, a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostat (obdobně viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 - 50).

[33] Pokud stěžovatel tvrdí, že k nařízení pohotovosti došlo organizačními rozkazy ve spojení s denními rozkazy, Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že správní spis obsahuje pouze několik týdenních (či denních, jak je označuje stěžovatel) rozkazů obsahujících rozpis směn LZS a SAR na jednotlivé dny se jmény vojáků zařazených do služby. Ze zmíněných rozkazů nicméně nevyplývá, že by měla být část směny vykonávána v režimu služební pohotovosti, ale naopak se jeví tak, že celých 24 hodin představuje „standardní“ výkon služby. Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další dokumenty, na které odkazuje stěžovatel, jako je např. směrnice LZS/SAR, protože ani v nich není služební pohotovost nařízena konkrétním osobám.

[34] Absence části písemných podkladů si je vědom i stěžovatel. V této souvislosti odkazuje na obsah svědeckých výpovědí, které jsou podle jeho názoru způsobilé chybějící písemnosti nahradit. Zejména tvrdí, že výpovědi prokazují existenci organizačních rozkazů z let 2005 a 2006, a dále uvádí, že denní rozkazy ohledně určení vojáků do služební pohotovosti byly vydávány ústně.

[35] Pokud se jedná o organizační rozkazy, Nejvyšší správní soud již shora osvětlil, že ty samy o sobě nepředstavují podklady, na jejichž základě by byla jakémukoliv konkrétnímu vojákově nařízena pohotovost. K otázce vydávání denních rozkazů ústní formou pak vykazují svědecké výpovědi značné rozpory. Ačkoliv někteří ze svědků vydávání ústních rozkazů potvrdili (zejména Ing. J.), jiní dotazovaní uvedený postup striktně odmítli. Kupříkladu Ing. P. uvedl, že vojáky vždy určoval do služby na celých 24 hodin a vydávání ústních rozkazů výslovně popřel. Rozdělení služby na „režim 12/12“ označil za veskrze formální. S ohledem na nejednotně vyznívající svědecké výpovědi proto nelze učinit závěr, že by z nich vyplývalo nařizování služební pohotovosti (tím méně pak konkrétně ve vztahu k žalobci). Nejvyšší správní soud pro úplnost poznamenává, že podobně jako žalobce považuje za nelogické, aby velitel vydával písemné rozkazy, jimiž určil jednotlivé vojáky do 24hodinové služby, a vedle toho následně týmž vojákům ústně nařizoval, že na dobu od 19 do 7 hodin mají být připraveni pouze v režimu služební pohotovosti. Obdobně

pokračování

stanovisko již Nejvyšší správní soud k daným důkazům zaujal např. ve zmiňovaném rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40.

[36] Podklady shromážděné služebními orgány tedy neskytají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn LZS/SAR v době od 19 do 7 hodin následujícího dne nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele, že krajský soud posoudil otázku nařízení služební pohotovosti chybně, je proto nedůvodná.

[37] Pro úplnost Nejvyšší správní soud (stejně jako v opakovaně zmiňovaném rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40) doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení snést důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud uzavírá (aniž by byl služebním orgánům poskytován prostor pro doplnění dalších podkladů), že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR nařízena. Ostatně stěžovatel v této souvislosti zjevně ani žádnými dalšími důkazy nedisponuje, neboť i v kasační stížnosti dává najevo, že předložené podklady jsou dostačující a není zřejmé, jaké další důkazy by měl obstarat.

[38] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky spočívající v neexistenci bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti ještě samy o sobě nesvědčí o oprávněnosti nároku žalobce. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu existence formálních podkladů bagatelizovat. Z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze samotné žaloby či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom.

[39] Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak otázkou, již se bude Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku dále zabývat. Není ovšem pochyb o tom, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[40] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, již je existence *důležitého zájmu služby*. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (viz bod 33 a násl. napadeného rozsudku), v němž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Kasační soud však považuje za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let

před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[41] Jak již uvedl krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí, a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé. Tento institut je možné užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit. Důležitý zájem služby proto nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, č. 2823/2013 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. P. či Ing. J. H.).

[42] Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Nelze tedy než uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[43] Pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce je však třeba zodpovědět také otázku, jaká byla faktická náplň činnosti v době od 19 do 7 hodin, tj. v době označené jako služební pohotovost. Na tento aspekt klade důraz i stěžovatel, který má za to, že žalobce v tomto ohledu neunesl důkazní břemeno.

[44] Krajský soud vycházel při posuzování uvedené otázky částečně z organizačních dokumentů založených ve spise, především však z obsahu svědeckých výpovědí, které podrobně zrekapituloval. Uzavřel přitom, že jakkoliv nejsou svědecké výpovědi zcela jednotné, lze z nich dovodit, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci některé činnosti, které vykonávali i v době výkonu služby. Nejasnosti však panovaly ohledně toho, jak probíhala letová a obdobná příprava. Proto krajský soud stěžovateli uložil, aby se touto otázkou dále zabýval. Ke zmiňovaným závěrům má však Nejvyšší správní soud zásadní výhrady – viz dále.

[45] Především není zřejmé, z jakého důvodu klade krajský soud zvýšený důraz na to, aby stěžovatel objasnil, jakým způsobem probíhala letová příprava. Dle přesvědčení Nejvyššího správního soudu se jedná o otázku podružnou, neboť již na základě dosud shromážděných podkladů je patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální (obdobně viz citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40).

[46] Pokud jde o svědecké výpovědi, je pravdou, že nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci totiž uváděli, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. P., Ing. H.), jiní pak tvrdili, že vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (viz výpověď Ing. J. či Ing. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá

pokračování

(na což ostatně upozornil i krajský soud), že určitou činnost vojáci i v době od 19 do 7 hodin vykonávali, a to ať se již jednalo toliko o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání či o předletovou a poletovou přípravu nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[47] Podle přesvědčení Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (v době od 19 do 7 hodin) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby (např. jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě organizačních rozkazů). Nejvyšší správní soud tedy nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky, jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí.

[48] Současně nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že žalobce své nároky dovozuje toliko porovnáním se službou NATINADS, která je podle stěžovatele odlišná. Bez ohledu na odlišnost či podobnost služby, kterou konal žalobce, a služby NATINADS, je nutno uzavřít, že žalobce po celou dobu 24hodinových směn (označených jako 12hodinový výkon služby a 12hodinová služební pohotovost) vykonával službu. Byť nelze vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat odpočinku. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv dobu pak pro vrtulník SAR.

[49] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, vyplývá z něj přinejmenším tolik, že zásadním aspektem je neustálá připravenost ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Neposuzovalo se tedy, zda došlo k aktivaci vrtulníku, či nikoliv. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity 4/10 minut) a v kasační stížnosti dokonce připouští, že jim byly nařizovány i jiné činnosti. Tyto skutečnosti tedy ve svém souhrnu svědčí o závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[50] Nejvyšší správní soud tedy obdobě jako v rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby LZS/SAR, nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). V neposlední řadě soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

[51] Konečně se Nejvyšší správní soud zabýval rovněž poslední námitkou stěžovatele, která se týkala otázky promlčení. Stěžovatel se především ohradil vůči tvrzení krajského soudu, že rozsah promlčených nároků posoudil odlišně oproti služebnímu orgánu I. stupně. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že dle formulace výroku prvostupňového rozhodnutí správní orgán I. stupně považoval za promlčený nárok na plat za měsíc červenec roku 2005; žalovaný (stěžovatel) však výslovně v rozhodnutí o odvolání uvedl, že promlčený je také nárok žalobce na plat za měsíc srpen 2005, přitom za poslední den pro jeho uplatnění označil 16. 9. 2008.

[52] Ze správního spisu je však patrné, že žádost žalobce podal dne 15. 9. 2008. Stěžovatel tak dospěl k závěru, že promlčeny byly nároky žalobce za srpen roku 2005 (a všechny dřívější nároky), tj. k odlišnému závěru, než k jakému dospěl prvostupňový orgán, přestože prvostupňové rozhodnutí nezákonným neshledal. Za těchto okolností je tedy zjevné, že stěžovatel posoudil otázku promlčení částečně odlišně od správního orgánu I. stupně; nevysvětlil však, jak se jeho korekce úvah služebního orgánu I. stupně promítla do výroku napadeného rozhodnutí. Ani tato námitka tak není důvodná.

V. Závěr a náklady řízení

[53] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[54] Přesto však Nejvyšší správní soud korigoval část argumentace krajského soudu. Byť souhlasí s jeho závěrem, že napadené rozhodnutí neobstojí, nesdílí Nejvyšší správní soud některé úvahy krajského soudu (viz výše).

[55] S ohledem na uvedené Nejvyšší správní soud konstatuje, že z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu, a to na rozdíl od krajského soudu, který stěžovateli uložil doplnit spisovou materii a odstranit existující rozpory v dosavadních zjištěních – to za současného stavu skutkových zjištění není zapotřebí. Při novém posouzení věci je tak žalovaný vázán jak závěry krajského soudu (v tom rozsahu, v němž je Nejvyšší správní soud aproboval, resp., v němž nebyly posuzovanou kasační stížností napadeny), tak závěry uvedenými v tomto rozsudku. Především tedy musí vycházet z názoru vyjádřeného Nejvyšším správním soudem, že nárok žalobce na doplacení ušlého platu za posuzované období, včetně případných dalších příplatků, je důvodný. Je pak na stěžovateli, aby určil (s ohledem na zjištěné odsloužené doby), jaká bude konkrétní výše tohoto nároku.

pokračování

[56] Výrok o nákladech řízení vychází z § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel (žalovaný) neměl v řízení úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce byl ve věci úspěšný; v souvislosti s řízením o kasační stížnosti mu vznikly náklady spojené se zastoupením advokátem, který učinil v řízení jeden úkon právní služby (vyjádření ke kasační stížnosti), za který mu náleží odměna ve výši 3100 Kč [§ 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy za jeden úkon právní služby připadá částka 3400 Kč, zvýšená o DPH v sazbě 21 % na částku 4114 Kč – tuto částku je stěžovatel (žalovaný) povinen zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 26. srpna 2022

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu